

УДК 378.796

ОЛЕКСІЙ ЮШКО

НАТАЛІЯ БОРЕЙКО

ЛЮБОВ АЗАРЕНКОВА

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ

У статті проаналізовано поняття «педагогічна майстерність» та визначено складники педагогічної майстерності тренера. Розкрито особливості формування педагогічної майстерності майбутніх тренерів у НТУ «ХПІ». Розроблені критерії та визначено рівень сформованості педагогічної майстерності у студентів 1-4 курсів. Досліджено вплив навчальних дисциплін на сформованість компонентів педагогічної майстерності у майбутніх тренерів.

Ключові слова: студент, педагогічна майстерність, компонент, педагогічна технологія, тренер, навчальна дисципліна

Вступ. Починаючи з минулого сторіччя, спорт як окрема галузь посідає одне з провідних місць у піднесенні будь-якої держави. Спорт став засобом міжкультурного обміну, також він активізує, як соціальний, так і економічний розвиток у країні. Спортивна команда, спортсмени та тренери, домагаючись перемоги, прославляють свою державу в світовій спільноті, створюють певний імідж країни, і, найголовніше, своїм прикладом вони залучають мільйони людей до занять різними видами спорту, а це прямий шлях до міцного, здорового суспільства.

Питання розвитку спорту є дуже актуальними, адже спорт постійно удосконалюється: з'являються нові його види, ростуть спортивні рекорди, змінюється спортивне обладнання. Все це збільшує конкуренцію і потребує системи, яка постійно розвивається. Одним з головних складників цієї системи є тренер – керівник. Саме від його професійної підготовки залежить, чи буде дитина займатися спортом, чи досягне вона певного результату, чи стане вона особистістю і переможе у вирішальному поєдинку. Він створює умови для успіху спортсмена. Праця тренера – це, перш за все, педагогічна діяльність, мета якої – сформувати особистість спортсмена (його цінності, мотивацію, мислення, дії та інше).

Підвищення рівня розвитку сучасного спорту призвело до суперечностей між його вимогами і масовим рівнем підготовленості тренерів в нашій країні.

Підготовкою тренерів різного рівня в Україні займаються спортивні інтернати, коледжі, спортивні та педагогічні академії, інститути та університети. Проблема їхньої підготовки досліджується вже чимало років багатьма вченими. Так, зокрема, теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту детально розглянуто у працях Л.Суценко (2003), проблема формування термінологічної компетентності досліджувалась групою науковців (І. Красова, А. Дейнеко, М. Марченко, Л. Луценко, 2018), характеристику соціально-комунікативної компетентності тренерів розглядали В. Магеррамова, С. Ткачов. (2017). Підготовка сучасних конкурентоспроможних тренерів має значну актуальність, і в цьому контексті проблема формування педагогічної майстерності тренера ще потребує свого вирішення.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до Тематичного плану науково-дослідної роботи Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» на 2017- 2020 рр., ініціативної наукової теми кафедри фізичного виховання «Підготовка майбутніх фахівців в галузі фізичної культури і спорту».

Аналіз досліджень і публікацій із проблеми. Проблема формування педагогічної майстерності в її загально педагогічному сенсі не є новою. Її широко досліджували вчені (Ф. Гоноболін, 1960; О. Леонт'єв, 1975; О. Абдуліна, 1990; І. Зязюн, 1989; В. Сластьонін, 1997; А. Щербаків, 1999; Р.Гуріна, О. Спіріна, 2004; В.Саюк, 2007; В. Савченко, 2012; Т. Матвійчук 2015 та інші, сформувавши концептуальні засади і розробивши чимало методичних підходів до підготовки педагога-майстра.

Одне з перших визначень досліджуваного феномена («педагогічна майстерність – це високе мистецтво виховання і навчання, що постійно вдосконалюється, доступне кожному педагогу, який працює за покликанням і любить дітей») представлено у «Педагогічній енциклопедії» (1964); більш сучасний та системний погляд на це явще у І. Зязюна та очолюваного ним колективу дослідників з Полтавського педінституту імені В. Г. Короленка: «Педагогічна майстерність — це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі» (Зязюн, Крамущенко, Кривонос та ін., 2008).

Через те, що поняття педагогічна майстерність багатоскладове, а праця тренера має свої особливості, було уточнено (спираючись на розроблену І. Зязюном структуру) складники педагогічної майстерності тренера (до них відносяться: 1) гуманістична спрямованість; 2) професійно-педагогічна компетентність; 3) педагогічні здібності; 4) педагогічна техніка). Визначимо сутність кожного складника детальніше.

Гуманістична спрямованість – це спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки і стосунків (Зязюн, Крамущенко, Кривонос та ін., 2008). У роботі тренера чи не найважливішим є сформувати особистість спортсмена, оскільки лише людина з

певною метою, високими моральними цінностями та ідеями може досягти найвищих результатів. Саме тому тренер повинен бачити в спортсмені людину, розуміти та підтримувати, знаходити «ключі» до його серця та йти з ним поруч через усі перешкоди, від маленьких перемог та падінь до великих досягнень.

Професійно-педагогічна компетентність тренера – це, по-перше, глибокі знання теорії та методики спорту, по-друге, це медичні знання, а також дуже актуальним для тренера є знання психології як основи для його виховної роботи зі спортсменами. Адаже вищої сходинки досягають лише морально-стійкі, вольові, цілеспрямовані, самодосконалі особистості. При цьому кожна дитина, кожний спортсмен – це нова невідома сторінка, яка потребує від тренера достатньої компетентності для її розкриття та інтерпретації.

Педагогічні здібності тренера – сукупність психічних особливостей, необхідних для успішного оволодіння тренерсько-виховною діяльністю та її ефективного здійснення:

- комунікативність – здатність тренера до спілкування з дитиною, батьками та іншими учасниками тренувально-змагального процесу, а саме готовність легко вступати в контакт, викликати позитивні емоції у співрозмовника, налаштовувати до тяжкої праці;

- дидактично-організаторські здібності – вміння забезпечувати ефективне навчання, організувати та контролювати навчально-тренувальний процес, відпочинок, відновлення, спортивне зростання окремих спортсменів та команди в цілому;

- перцептивні здібності – виявляються в толерантності, чутливості до особистості дитини, здатності сприймати й розуміти іншу людину, її психічний стан за зовнішніми ознаками, спиратись на позитивне, а також професійна інтуїція;

- емоційна стабільність – здатність володіти собою у важких ситуаціях, зберігати самоконтроль;

- креативність – здатність до творчості, до незвичайного мислення, застосування інноваційних спортивних технологій;

- дослідницькі здібності – здатність до засвоєння нових наукових, фахових знань та вміння передавати свій досвід.

Педагогічна техніка розглядається як сукупність раціональних засобів, умінь та особливостей поведінки тренера, спрямованих на ефективну реалізацію обраних ним методів і прийомів навчально-тренувальної діяльності зі спортсменом та спортивним колективом відповідно до мети, об'єктивних та суб'єктивних передумов. Це прийоми володіння собою (своїм організмом, настроєм, мовленням, увагою, уявою) і прийоми впливу на інших (вербальними і невербальними засобами).

Формування усіх складників педагогічної майстерності, починаючи з навчання у вищих навчальних закладах, вимагає певної технології. **Мета** нашого дослідження саме й полягає в розробці педагогічної технології формування педагогічної майстерності тренерів в процесі підготовки у вищій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дослідженні взяли участь 120 студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» НТУ «ХПІ», які навчаються на 1-4 курсах, віком від 17 до 21 року. Були використані теоретичні та емпіричні методи.

Особливість формування педагогічної майстерності у майбутніх тренерів в НТУ «ХПІ» визначається послідовним вивченням навчальних дисциплін професійного циклу та їх збільшенням від курсу до курсу:

На першому курсі, відповідно до навчального плану, загальні дисципліни складають 75%, і лише 25% із них належать до блоку професійних дисциплін. Дисципліни, які на першому курсі спрямовані на формування педагогічної майстерності, це: «Вступ до спеціальності» (мета вивчення – підвищити інтерес та мотивацію до професійної діяльності та сформувати систему знань та уявлень про фізичну культуру та спорт); «Біохімія фізичної культури» (мета вивчення – підвищити інтерес до природничих наук та сформувати поняття про хімічний склад організму людини і процеси, які відбуваються під час заняття фізичною культурою); «Фізичне виховання» (мета вивчення – формування гуманного ставлення до іншої людини, високих моральних цінностей та ідей фізичної культури, а також спортивних здібностей студентів і досвіду спортивної діяльності); «Анатомія людини та фізіологія людини» (мета вивчення – надати професійні знання щодо функціонування та складу організму, як цілісної системи).

На другому курсі загальний блок навчальних дисциплін складає 60 %, а професійний блок – 40%. До професійного блоку належать наступні дисципліни: «Біомеханіка» (мета вивчення – формування у студентів сучасного системного наукового мислення, розуміння техніки рухів і застосування законів природи та інноваційних методів підготовки спортсменів); «Історія фізичної культури та олімпійський спорт» (мета вивчення – формування ціннісного ставлення до здобутків спорту, формування мотивації, інтересу до професійної діяльності, аналіз розвитку спортивних досягнень); «Професійний спорт» (мета вивчення – формування професійної компетенції, щодо застосування знань про сучасну систему професійного спорту та підготовку професійних спортсменів); «Фізіологічні і біохімічні основи фізичного виховання» (мета вивчення – надати знання щодо вікових особливостей фізіологічних функцій людини, закономірностей формування рухових навичок та методів підвищення працездатності, засобів збереження енергетичних потенціалів, напрацювання відповідних умінь і навичок).

На третьому курсі 10 % складають дисципліни загального блоку, а 90% – дисципліни професійного блоку, до яких належать: «Валеологія» (мета вивчення – навчити студентів основним методам діагностики рівня здоров'я людини і принципам підтримки здорового способу життя, виробити навички, професійні компетенції); «Гігієна» (мета вивчення – знання гігієнічних вимог і нормативів, необхідних у практичній роботі тренера, з метою виховання та забезпечення індивідуального здоров'я у спортсмена); «Педагогіка» (мета вивчення – сформувати гуманістичну спрямованість, удосконалити педагогічні здібності, формувати педагогічну техніку та розширювати професійну компетентність); «Теорія і методика фізичного виховання» (мета вивчення – сформувати у студента загальні основи управління процесом фізичного виховання, сприяти розвитку творчо-педагогічного мислення та пошуку нових методів і засобів роботи у фізичному вихованні); «Теорія і методика юнацького спорту» (мета вивчення – розширення та поглиблення знань, умінь і навичок, які отримують студенти

при вивченні дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання», «Педагогіка» «Фізичне виховання». Це буде сприяти формуванню у студентів професійних якостей майбутніх викладачів фізичного виховання і тренерів з дитячо-юнацького спорту); «Психологія фізичної культури» (мета вивчення – сформувати у студентів психологічні знання щодо удосконалення процесу фізичної культури і спорту, сприяти розвитку умінь та поведінки тренера, навчити прийомам володіння собою і впливу на інших). Проводиться також педагогічна практика, її мета – формування організаційно-методичних знань, умінь та навичок педагогічної діяльності вчителя фізичної культури, ознайомлення з розділами роботи вчителя фізичної культури; поглиблення та закріплення теоретичних знань, умінь їх застосовувати на практиці у процесі навчально-виховної роботи з учнями; оволодіння методами та засобами роботи вчителя фізичної культури щодо проведення уроків з різним віковим контингентом. Передбачена й тренерська практика, мета якої полягає в опануванні студентами сучасних методів і форм організації роботи тренера з виду спорту, формуванні на базі отриманих знань, навичок, умінь певних професійних компетенцій, розвитку дидактично-організаторських здібностей, емоційної стабільності, комунікативності та удосконалення педагогічної техніки.

На четвертому курсі 100% дисциплін, що вивчаються, належать до професійного блоку. Це «Основи медичних знань» (мета вивчення – дати студентам професійні знання щодо методів збереження здоров'я, запобігання захворювань, травм та нещасних випадків, озброїти навичками першої медичної допомоги); «Теорія і методика навчання базовим видам фізкультурно-спортивної діяльності» (мета вивчення – формування базових професійно-педагогічних знань, умінь та навичок, які забезпечують теоретичну і практичну підготовку тренера з видів спорту); «Організація фізичної культури» (мета вивчення – отримання студентами професійних компетенцій щодо закономірностей управління фізичною культурою і спортом, мети, соціально-економічних умов організації фізичної культури і спорту); «Спортивні споруди та обладнання» (мета вивчення – сформувати знання і практичні навички, необхідні для експлуатації спортивних споруд і спортивного обладнання); «Педагогічна майстерність тренера» (мета вивчення – надати знання про структуру професійної діяльності тренера, сформувати гуманістичну спрямованість і мислення у роботі тренера; компоненти педагогічної майстерності); «Основи наукових досліджень» (мета вивчення – навчити науковому пошуку нових фахових знань та вмінню передавати тренерський досвід, розвивати дослідницькі здібності у спорті). Організаційна практика, яку проходять студенти, має на меті формування уявлень про зміст організаційної діяльності працівників фізичної культури та спорту, поглиблення знань, умінь та навичок щодо організації спортивної і фізкультурно-оздоровчої роботи.

Для виявлення у майбутніх тренерів рівня педагогічної майстерності було проведено дослідження. Студентам було запропоновано два види тестування – теоретичне та практичне. Теоретична частина тестування включала питання, пов'язані з визначенням рівня сформованості компонентів педагогічної майстерності та питання для виявлення педагогічних здібностей студентів. До практичної частини входило виконання різних практичних проєктів (1 курс – «Найкраща інноваційна фізкультурна хвилинка, розминка, організація рухових вправ», 2 курс – «Складники діяльності сучасного тренера», 3 курс – «Організація навчально-тренувального процесу навчальної групи спортсменів», «Організація змагань з виду спорту», 4 курс – «Шляхи розвитку сучасного спорту. Планування подальшого вдосконалення тренерської діяльності»).

Для дослідження рівня сформованості педагогічної майстерності (низького, середнього чи високого) були визначені певні критерії (узгоджено з описаними вище її складниками) та показники. У відповідності з ними, низький рівень констатуємо, коли студент частково володіє матеріалом, не в змозі розкрити зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішує окремі тестові завдання. Має слабо розвинені педагогічні здібності, не володіє педагогічною технікою. Середній рівень: студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі неточності та помилки. Правильно вирішує більше половини тестових завдань. У нього є прояви педагогічних здібностей, на середньому рівні володіє педагогічною технікою та рефлексією. Високий рівень: студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Правильно вирішує усі тестові завдання. Активно бере участь у практичних проєктах. Відзначається значним розвитком педагогічних здібностей, проявляє гуманістичну спрямованість у практичній професійній діяльності, володіє педагогічною технікою та рефлексією.

Аналізуючи результати тестування на початковому етапі дослідження, було виявлено наступне:

1 курс: 73% студентів мають низький рівень сформованості педагогічної майстерності і з практичною частиною не справилась більша частина; 19% студентів продемонстрували середній рівень; 8% студентів – високий рівень;

2 курс: низький рівень мають 65% студентів, середній рівень – 25%, високий рівень – 10%;

3 курс: низький рівень мають 45% студентів, середній рівень – 36% студентів, високий рівень – 19%.

4 курс: низький рівень мають 40% студентів, середній рівень – 38%, високий рівень – 22% студентів.

Таким чином, проведено дослідження визначило загалом недостатній рівень сформованості педагогічної майстерності у майбутніх студентів тренерів спеціальності «Фізична культура і спорт».

Для покращення рівня педагогічної майстерності у майбутніх тренерів було розроблено технологію формування педагогічної майстерності у студентів спеціальності «Фізична культура і спорт». Мета технології: систематично, впроваджувати навчально-виховного процесу на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр, поетапно на кожному курсі розвивати компоненти педагогічної майстерності згідно з навчальним планом спеціальності «Фізична культура і спорт». Технологія має спрямовуватися на наступні завдання: щоб студент мав яскраво виражене ціннісне ставлення до тренерської діяльності, відповідав критеріям сформованості педагогічної майстерності, підбирав інноваційні методи і засоби тренування відповідно до індивідуальності та кваліфікації спортсмена, проводив самоаналіз своєї готовності до діяльності тренера.

У структурі педагогічної технології формування компонентів педагогічної майстерності можна визначити певні етапи: 1) діагностичний; 2) мотиваційно-ціннісний; 3) когнітивно-орієнтований; 4) діяльнісний; 5) контрольньо-рефлексивний.

Кожен із цих етапів має свою мету, зміст діяльності викладача і студента, засоби, методи та форми досягнення цілей та результат.

На нашу думку, технологію формування педагогічної майстерності доцільно представити у вигляді схеми (рис.1).

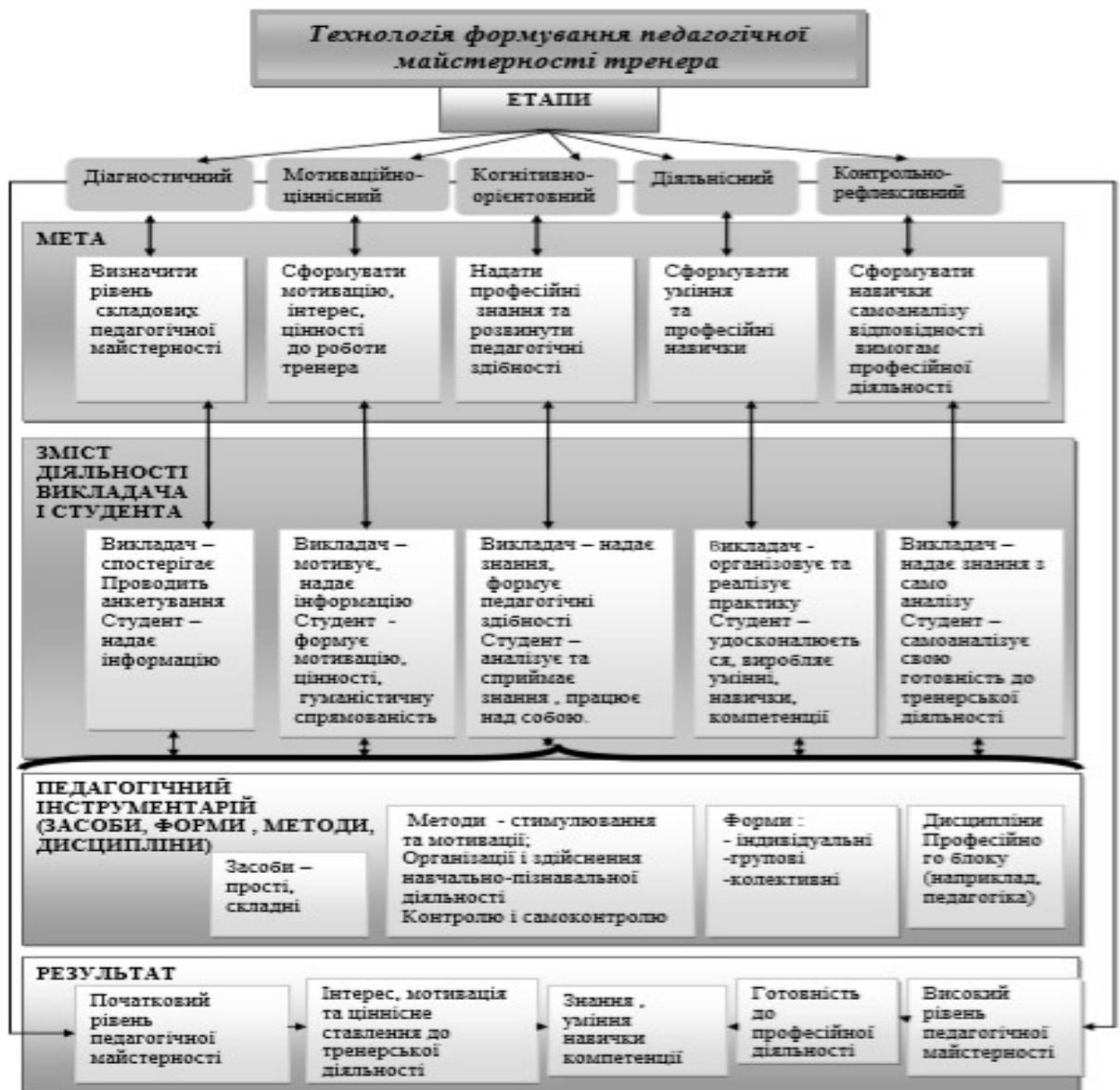

Рис. 1 - Технологія формування педагогічної майстерності тренера

Зазначена технологія була впроваджена до навчально-виховного процесу спеціальності «Фізична культура і спорт». З метою перевірки ефективності технології дослідження проводилося у двох групах на 1-4 курсі. Перша група навчалась за звичайним планом відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності «Фізична культура і спорт», а друга група навчалась за експериментальною технологією. На кожному курсі в експериментальних групах відбувалась установочне заняття з організації етапів технології. Кожний студент, який навчався за технологією, на початку вивчення дисципліни складав план свого професійного зростання, розширював свої можливості через вивчення певної дисципліни навчального плану. Після її проходження визначався (спільно викладачем та студентом) рівень сформованості в останнього окремих компонентів педагогічної майстерності.

З метою перевірки ефективності технології формування педагогічної майстерності було проведено повторне визначення рівня сформованості компонентів педагогічної майстерності у студентів спеціальності «Фізична культура і спорт».

Аналіз результатів повторного тестування виявив, що в експериментальній групі значно покращився рівень сформованості компонентів педагогічної майстерності. При цьому:

- 1 курс: 43% студентів мають низький рівень сформованості педагогічної майстерності; 33% студентів – середній рівень; 24% студентів – високий рівень;
- 2 курс: низький рівень мають 38% студентів, середній рівень – 25% студентів, високий рівень – 37% студентів;
- 3 курс: низький рівень мають 15% студентів, середній рівень – 38% студентів, високий рівень – 47% студентів;
- 4 курс: низький рівень мають 10% студентів, середній рівень – 33%, високий рівень – 57% студентів.

У контрольній групі результати теж покращились, але не суттєво, і лише у студентів на 3-4 курсі відзначаємо більш високий результат, адже до змісту навчання на 3-4 курсі входить блок дисциплін, які спрямовані на формування професійної компетенції тренера.

Отже, результати по контрольній групі мають наступний вигляд:

- 1 курс: 72% студентів мають низький рівень сформованості педагогічної майстерності і з практичною частиною не справилась більша частина студентів; 20% студентів демонструють середній рівень; 8% студентів – високий рівень майстерності;
- 2 курс: низький рівень мають 64% студентів, середній рівень – 26% студентів, високий рівень – 10% студентів;
- 3 курс: низький рівень мають 30% студентів, середній рівень – 39% студентів, високий рівень – 31% студентів;
- 4 курс: низький рівень мають 28% студентів, середній рівень – 43%, високий рівень – 29% студентів.

Порівнюючи отримані результати експериментальної й контрольної групи, можна побачити ефективний вплив педагогічної технології на рівень сформованості у студентів компонентів педагогічної майстерності. Як свідчать результати дослідження, використання запропонованої технології вивчення навчальних дисциплін підвищує якість навчання на всіх етапах педагогічної технології. Ця технологія дала змогу усвідомити студентом соціальну значущість та підвищити особистісну значущість своєї майбутньої професії. Студенти, що на початку дослідження показували пасивне ставлення до практичних занять, стали більш активні у роботі. Розроблена педагогічна технологія стимулює інтерес до навчання, розкриває педагогічний потенціал студента, розвиває педагогічні здібності та педагогічну техніку, формує гуманістичну спрямованість та професійно-педагогічну компетентність, мотивує студентів на саморозвиток у професійній діяльності.

Висновки. Результати дослідження показали, що засвоєння теоретичного матеріалу навчальних дисциплін професійного блоку навчального плану спеціальності «Фізична культура і спорт» та формування практичних умінь спортивно-професійного вдосконалення дає змогу сформувати високий рівень педагогічної майстерності. За даними дослідження, впровадження технології суттєво збільшило показники сформованості компонентів педагогічної майстерності студентів експериментальної групи. Студенти стали більш активні, проявляли творчий підхід на практичних заняттях, виконували самоаналіз своїх результатів.

Перспективи подальших розвідок з напрямку. Проведене дослідження не вичерпує усіх проблем підготовки майбутніх тренерів. У подальшому необхідно впроваджувати індивідуальний підхід до кожного студента, використовуючи найсильніші якості студента, застосовувати передовий досвід найкращих світових лідерів спорту, а також інтегрувати досягнення інших наук у спортивну діяльність.

Список використаних джерел

- Педагогическая энциклопедия* (1965). Каиров, И. А. (Гл. ред). Т. 2. Москва : Советская энциклопедия.
- Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., Кривонос І.Ф. та ін.. (2008). *Педагогічна майстерність: підручник*. Зязюн, І. А. (Гол. ред). 3-тє вид. Київ: СПД Богданова А.М.
- Матвійчук, Т.Ф. (2015). *Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання у процесі професійної підготовки*. (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук 13.00.040). Вінниця
- Красова, І. В., Дейнеко, А. Х., Марченко, М. К., Луценко, Л. С. (2018). Визначення рівня термінологічної компетентності вчителів фізичної культури як основи фахової діяльності. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 3, 27–34.
- Обривкіна, О. М. (2011). Модель підвищення педагогічної майстерності викладачів економічного профілю. *Витоки педагогічної майстерності. Збірник наукових праць*. (186-192). Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка.
- Магеррамова, В. С., Ткачов, С. І. (2017). Характеристика соціально-комунікативної компетентності тренерів. *Збірник наукових праць ХДАФК*, 218.

References

- Pedagogicheskaya entsiklopediya* (1965). Kairov, I. A. (Gl. red). T. 2. Moskva : Sovetskaya entsiklopediya.
- Ziazium I.A., Kramushchenko L.V., Kryvonos I.F. ta in.. (2008). *Pedahohichna maisternist: pidruchnyk*. Ziazium, I. A. (Hol. red). 3-tie vyd. Kyiv:SPD Bohdanova A.M.
- Matviichuk, T.F. (2015). *Formuvannia pedahohichnoi maisternosti maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia u protsesi profesiinoi pidhotovky*. (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk 13.00.040). Vinnytsia
- Krasova, I. V., Deineko, A. Kh., Marchenko, M. K., Lutsenko, L. S. (2018). Vyznachennia rivnia terminolohichnoi kompetentnosti vchyteliv fizychnoi kultury yak osnovy fakhovoi diialnosti. *Slobozhanskyi nauково-sportyvnyi visnyk*, 3, 27–34.
- Obryvkina, O. M. (2011). Model pidvyshchennia pedahohichnoi maisternosti vykladachiv ekonomichnoho profilu. *Vytyky pedahohichnoi maisternosti. Zbirnyk naukovykh prats*. (186-192). Poltava: PDPU imeni V.H. Korolenka.

Maherramova, V. S., Tkachov, S. I. (2017). Kharakterystyka sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti treneriv. *Zbirnyk naukovykh prats KhDAFK*, 218.

YUSHKO A., BOREYKO N, AZARENKOVA L.

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" Kharkov, Ukraine

TECHNOLOGY OF FORMATION OF TEACHING SKILLS OF FUTURE COACHES

The article analyzes the concept of "pedagogical skill" and defines the components of pedagogical skills of the coach. The peculiarities of the formation of pedagogical skills of future trainers in NTU "KhPI" are revealed. The criteria have been developed and the level of formation among the students of the 1st and 4th courses has been determined. The influence of educational disciplines on the formation of components of the pedagogical skills of future coaches has been studied. The results of the study showed that the mastering of the theoretical material of the academic disciplines of the professional block of the curriculum of the specialty "Physical Culture and Sport" and the formation of practical skills of sports and professional development makes it possible to form a high level of pedagogical skills. According to the research, the introduction of technology significantly increased the indicators of the formation of components of pedagogical skill students experimental group. Students became more active, showed creativity in practical classes, performed self-analysis of their results

Key words: student, pedagogical skill, component, pedagogical technology, trainer, academic discipline

Стаття надійшла до редакції 22.08. 2018 р.

УДК 378.04:34

ПАВЛО ЯНЧЕНКО

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ: ІНТЕГРАТИВНИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ЕКСПРЕС-КУРС «ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ»

У статті схарактеризовано одну з педагогічних умов формування правової культури майбутніх юристів – вдосконалення змістового забезпечення фахової підготовки майбутніх юристів на основі впровадження інтегративного міждисциплінарного експрес-курсу «Формування правової культури майбутніх юристів».

Ключові слова: правова культура, юрист, фахівець, формування, педагогічна умова, експрес-курс

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення проблематики формування правової культури майбутніх юристів у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти як важливого напрямку сучасної юридичної освіти, здатної забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців, і яка ґрунтується на розумінні професії правника як професійної незалежної професії, спрямованої на утвердження верховенства права та захист прав і свобод людини. Як зазначає міністр освіти і науки України Л. Гриневич, «сьогодні українська юридична освіта потребує реформування, адже підготовка юристів програє на фоні європейських стандартів». Одним із шляхів її реформування ми вбачаємо у створенні педагогічних умов формування правової культури майбутніх юристів у процесі фахової підготовки.

Аналіз останніх досліджень. Незважаючи на те, що існуючі педагогічні умови формування правової культури майбутніх юристів (Р. Андрусішин (2016), О. Дьоміна (2007), О. Лукаш (2011), О. Тітомир (2015) та ін.) внесли свій вагомий внесок у фахову підготовку студентів, ми вважаємо, що цей аспект такої підготовки у закладах вищої освіти (ЗВО) недостатньо висвітлений у педагогічній теорії та практиці.

Мета статті: схарактеризувати одну з педагогічних умов формування правової культури майбутніх юристів – вдосконалення змістового забезпечення фахової підготовки майбутніх юристів на основі впровадження інтегративного міждисциплінарного експрес-курсу «Формування правової культури майбутніх юристів».

Основна частина. З фахової підготовки майбутніх юристів в умовах ЗВО (університетів, академій, інститутів, коледжів) доцільно розглядати як комплексну програму, що синтезує й інтегрує всі цикли дисциплін, підґрунтям якої є програмно-цільовий метод планування й управління процесом навчання. Імпонує позиція О. Благосмислова, який зазначає, що у процесі формування змісту теоретичної, практичної та методичної підготовки майбутніх юристів слід враховувати положення сучасної педагогічної теорії і практики та орієнтуватися на такі принципи: адекватності, відповідності, фундаменталізації, структурної єдності, гуманізації (Благосмислов, 2010).

Дослідження М. Пашковського, які спираються на аналітичний звіт за результатами проекту «Залучення громадськості до формування рамки кваліфікацій правничої професії шляхом проведення аналізу обсягу знань,